

túl a minimalizmus irányából is legitimálható. Képzőművészeti szempontból a Donald Judd és Richard Morris névvel fémjelzett teoretikus vonal (kiegészülve Michael Frieddel) érzékelésközpontúsága bizonyítja ezt (tudható, hogy e művészekre nagy hatást gyakorolt Merleau-Ponty), az amerikai minimalista próza felől pedig elég csak Donald Barthelme *Snow White* című regényének író figurájára hivatkozni, akinek önértelmezése az egész irányzatra érvényes: „A töredék az egyetlen forma, amiben megbízom.”

A kötet képzőművészeti inspirációja tehát semmiképp nem hagyható figyelmen kívül, a mediális korlátok miatt a legfontosabb kérdés mégis az: milyen hatást gyakorol ez a végtelenül sokszínű nyelv az olvasóra? Nyilvánvaló, hogy a gyorsan, szinte snittszerűen változó beszédfozlányok folyamatos ébrenlétet biztosítanak; mihelyst történetet kezdünk szöni „a falhoz szorított. | először még nem ütött meg” kezdetű *ballágyakorlatok #15* köré, máris felül kell írunk első asszociációinkat, hiszen a vers a dupla függőleges vonal után így folytatódik: „hajolj előre. | lemegyek a bőrdíig.” Emellett a legerősebb olvasói tapasztalat egyfajta gyanú, miszerint egyes beszéd-töredékek túl groteszkek ahhoz, hogy előszóban elhangozhassanak. Viszont a

groteszk minőség hatóereje összességében jóval nagyobb annál, semhogy az olvasó tovább gyanakodjék. Számomra épp egy ilyen fozlány biztosítja, hogy a kötet a kísérleti egyszerűségeen túl is belevésődjön az emlékezetembe, a halásombba: „a virágcserepben talált földet. | abból csinált sarat. | bekenete magát, amennyire bírta. | aztán kiült a hidegbe, hogy érezze, milyen lehet valinak az első este a temetőben.”

FEKETE RICHÁRD

(*Magvető Kiadó, Budapest, 2009,*
48 oldal, 1990 Ft)

SZÖLLŐSI MÁTYÁS: *Aktív kórterem*

Nézzük akárhogy: a test a centrum. Test nélkül nincs szellem, a szellem pedig elválaszthatatlan a testiségtől, a fiziológiától. Amikor beteg a szellem, testi jeleit felmutatjuk; magunkból és magunkról beszélünk. Amikor a test elromlik, a lélek kényszerpályára kerül; addigi státusának elvesztését érzékelve arra kényszerül, hogy felülvizsgálja, átértékelje kvázi reflexió nélküli, elfoglalt, biztonságos pozícióit, s a továbbiak is ennek a felborult egyensúlyi állapotnak kettősségében ragadhatók meg: az előtte és az utána, az itt és az ott válik az ér-

deklődés meghatározó köztes lét-állapotává.

Szöllősi Mátyás első verses-könyvében, az *Aktív kórteremben* éppen ennek a kettős-ségnek egyszerű, profán megragadását regisztrálhatjuk. A kötet – Bánki Éva találó megfigyelése szerinti – „fekete-fehér, szigorúan pontos” verseiben a lírai én kényszeresen arra ítéli magát, hogy megváltozott státusával szembenézve hoz-

za létre azt a lírai szöveghalmazt, amely jelen aposztrifikusságában (testében ödögő lélekként) egyszerre válik az emlékezés médiumává; alanyává és tárgyává annak, amiről beszélni nemcsak nehéz, bátor embert kívánó vállalás, de megoldandó poétikai feladatként is a problematikusabbak között van.

Szöllősi versbeszéde higgadt, megérlelt, kiforrott szövegeket eredményez, biztosan kezeli a tárgyat, a formát; a jórészt oldott szabadversek felé tendáló szövegeket remekül ellenpontozzák a biztos formakézségről tanúskodó rímek, melyek dinamikus mintázattá szerveződnek, felerősítve a versek kontrasztját. A címadó ciklus verseiben objektív, ugyanakkor naturalisztikus részletességgel kidolgozott kórterem rajzolódik ki előttünk, kiszolgáltatottsággal, félelemmel,

reménnyel, s egy magát test-tárgyként kezelő lírai énrel, aki ontológikus szintre emeli a fiziológiai változásokat. Szöllősi költészetének

eredménye ez a minden sallangtól megtisztított terep, amely már nem elsősorban a betegség, hanem a transzponálás révén a poézis terepe: „A tágas kórteremben / nyugszunk, ízlelgetjük a várakozást. / A valódi mozgás kiváltság joga – / nekem mégsem öröm az

öröm. // Túlélők vagyunk, akiknél a fogyás / megkezdődött. / Mikor ötödik társunk vért hányt, / az nemcsak szájízünket bolygatta meg. / Tiltott mezőre lép, aki a kórteremben / félelmet okoz” (*Aktív kórterem*). A közös kiszolgáltatottság egyszerre köt össze és tesz magányos szenvedővé. Avagy kié e szenvedés: enyém, tiéd, mindenkié? Mindenkiene érdeme szerint, mondhatnánk, de ez nem igaz. Ezek a versek pontosan arra mutatnak rá, hogy a szenvedés nem érdem, hanem esetlegesség dolga.

A kötet további két tematikájában az első ciklusban látható szövegjelzések ismétlődnek; marad az alanyiség is, mégis általánosabb síkon vezet tovább a kötet íve. A kórterem egyre inkább a világ körülöttünk zajló eseményeinek terepévé válik, lassan kirajzolódnak a lelki viszontagságok, a ma-

gánélet keservei, egy néhány vonással megrajzolt nagyváros, az emberi kapcsolatok szövevénye. A lírai én reflexiói következetesen kontroll alatt tartják e terepet, akár vallomásos, kitárulkozó szövegről van szó (az *Így nyersz* szövegfolyama, a nagyszerű *A lány rész* ciklus versei), akár a fotografikus emlékezet próbára tételéről és verse írásáról (*Negatív*).

Az *Állapotok* című ciklusban Szöllősi egzisztenciális szintre emeli versbeszédét. E versekben már gyakoribbak a személytelen-ség felé mutató gesztusok, az alap-témát tekintve viszont egyértelműen megerősítik a kötet kompozícióját: „Olyan egyedül van mellettetek, / ahogy ébred, ahogy előtör, és / ahogy fölenged, mint a szenvedés, / mely elbizonytalanít orvost, beteget. / De az talán a lényeg, hogy fölenged. / Önállóságra tör. Időt, teret igényel. / Másként a pusztulékony testeket / más testek mozdulatlansága mentené meg / az élettől” (*Állapotok* [8.], *Existentia*).

A kitűnő első kötet appendixe külön figyelmet érdemel; ebből olyan kép rajzolódik ki, amely egy olvasott, sokféle érdeklődésű poétáról tanúskodik, lábjegyzetként is sokatmondóan. Várjuk a folytatást.

SÜTŐ CSABA ANDRÁS

(*Parnasszus Könyvek, Budapest, 2010, 88 oldal, 980 Ft*)

KELEMEN LAJOS:

Föltett igaz

Kelemen Lajos új verseskötete mindenképp érdekes olvasmányélményt jelenthet azoknak, akik szeretik a kissé bölcselkedő, filozofikus hangvételű költészetet. Miként azt a kötet címe is sugallja, a költő feltételezi, hogy amit mond, annak igazságértékkel kell rendelkeznie, habár szerényen meghagyja annak lehetőségét is, hogy költői szavai esetleg csupán számára igazak.

Kelemen költeményeinek stílusa nem válik el a szerző esszéista munkásságának stílusától – a lírai beszélő valamiféle bölcsesség birtokában, ám mégis szerényen, visszafogottan nyilatkozik meg. A kötet öt, nagyjából azonos terjedelmű ciklusra tagolódik. Az első ilyen a *Napsoda* című egység, melyben főként bibliai utalásokat tartalmazó versekkel találkozhatunk. A következő, *Történet* címet viselő ciklus folytatja a megkezdett biblikus hangvételt, de egy narratíva laza váza is kibontakozik benne. A harmadik, *Műsor* című egység versei kevésbé szakrálisak, sokkal inkább a mindennapok városi életét ábrázolják, s helyenként mintha áthajlanának a szakrálisból a profánba. A negyedik egység a *Mi, itt a kép szélén* címet kapta, s megítélésem szerint versei nem egyébről szólnak, mint az általában vett költő visszás helyzetéről napjaink